

Profesor Pavao Tekavčić O sedamdesetoj obljetnici života

Radin i skroman – prof. Pavao Tekavčić navršio je sedamdesetu obljetnicu života (23.VIII. 1931.) u osami sa svojim knjigama i djelom koje izaziva ushit i poštovanje. Na izmaku njegove jubilarne godine valja nam to zabilježiti zbog nas samih nebrižnih i zbog njegova djela na koje smo ponosni.

U plejadi uglednih hrvatskih romanista jezikoslovaca kao što su: P. Skok, M. Deanović, P. Guberina, Ž. Muljačić, V. Vinja, A. Kovačec ... prof. P. Tekavčić dostojno im se pridružuje te s njima pronosi ugled hrvatske romanistike daleko izvan Hrvatske.

Poznat i priznat na mnogim romanskim katedrama u svijetu, na kojima su neke njegove knjige udžbenici i obvezna literatura, u nas je, po našoj navadi, sve manje prisutan. Sve više ga guta muk naše bezrazložne nezahvalnosti, pogotovu otkad ga je bolest privezala uz kuću, uz radni stol, za kojim je još uvijek djelat, premda ne onako zahuktan u radu, na kakva smo ga bili naučeni pratiti u proteklim desetljećima.

Rodio se prije 70 godina u Zagrebu. Diplomirao je s izvrsnim ocjenama romansku filologiju. Prof. Mirko Deanović uzeo ga je za asistenta 1957. godine. Doktorirao je 1963. u Zagrebu. Otad počinje njegova uspješna karijera sveučilišnoga profesora. Godine 1980. iz osobnih razloga povlači se s katedre na kojoj je dugo djelovao kao istaknuti profesor Zagrebačkog sveučilišta i postaje profesorom talijanistike u Puli u okviru Riječkoga sveučilišta. Načeto zdravlje nekad strastvenog planinara i naporna putovanja u Pulu prisilili su ga da se 1983. povuče u mirovinu.

Njegova doktorska disertacija o istroromanskom govoru Vodnjana (1970.) bila je u svoje vrijeme izrađena strukturalističkom metodologijom i po interpretaciji podataka ostala je uzornom obradom jednog organskog idioma na hrvatskom području. Ona je to i danas. Istroromanska tematika vezala ga je trajno uz Istru, uz istroromansku i uopće romansku tematiku, današnju i prošlu, te je postao priznatim, najuglednijim poznavateljem istoromanskoga jezika.

Obavio je mnoga terenska istraživanja, poglavito po Istri. Bio je na nekoliko studijskih boravaka u Italiji i Rumunjskoj, sudjelovao je na mnogim znanstvenim skupovima s uvijek zapaženim priložima, i diskusijama koje je vodio na svim važnijim romanskim jezicima.

Njegova je bibliografija impozantna. Sadržava knjige o vulgarnom latinitetu (1970.), zapaženi udžbenik Uvod u lingvistiku (1979.), te preko dvije stotine znanstvenih i stručnih priloga, od kojih desetak iz onomastike, u kojima je obradio, u svjetlu kontaktne lingvistike, romansko-hrvatska jezična prožimanja.

Bio je i ostao istaknutim suradnikom u našem onomastičkom časopisu, pa ćemo se osvrnuti na taj rad i tu dragu i dugu suradnju.

U vrlo zapaženom i često citiranom radu o kriterijima stratifikacije i regionalne diferencijacije romanstva na istočnom Jadranu (OJ, 6, 1976, 35–56) razmatra tri sloja romanstva: balkanski latinitet, dalmatski i mletački te njihovo prepoznavljanje u romanskim toponimima, koje su Hrvati i drugi južni Slaveni prilagodili svojim jezicima u različitim stadijima njihova jezičnoga razvitka, što je važno za kronologiju tih jezičnih prožimanja, u kojem se ogledaju i najranije potvrde hrvatskoga jezika.

U raščlambi toponima *Motovun* (Montona) i *Flaveyco* (Flavi vicu) upozorava, na temelju silaznih dvoglasa u tim i drugim toponimima, na rasprostranjenost istroromanskih govora na kudikamo prostranijim područjima nego su to današnja (OJ, 9, 1982, 129–135).

U radu *Toponomastika u suvremenom studiju retoromanskih govora* (OJ, 12, 1987, 1–15) pokazuje kako je starost toponima i njihova kronološka stratigrafija značajna i poticajna u rješavanju mnogih jezičnih pojava, jer su toponimi pouzdani svjedoci ukorijenjenosti određene jezične etnije i svjedoče o dugotrajnim naseobinama onih koji su dotična imena dali ili ih prilagodili sačuvanim likovima.

O etimološkim sastavnicama u Pellizzerovu rječniku rovinjskoga dijalekta Tekavčić, djelomično i na onomastičkoj građi, pokazuje složenost etimoloških istraživanja u tisućljetnoj stratigrafiji istarskoga romanizma u interferencijama s drugim govorima i jezicima u Istri (OJ, 19, 1991, 133–139).

Profesor Pavao Tekavčić je, uz toponimiju, jednaku pozornost posvećivao i antroponimiji. Od tih radova spominjemo zanimljivu studiju *Lingvistički aspekti vodnjanskih nadimaka* (OJ, 3–4, 1973–1974, 161–177). U njoj on, uz zanimljivu jezičnu raščlambu (tvorbu, porijeklo, značenje), istražuje i psihološku stranu koja se ogleda u nastanku i funkciji nadimaka. U nadimcima se, naime, očituje i kreacijska sredina i afektivnost u tvorbenim postupcima i varijantnosti likova u času njihovih oblikovanja i preobrazbi od onih koji su te nadimke stvarali i onih koji su ih dobili u nasljedstvo.

Onomastičke priloge prof. P. Tekavčić objavljivao je i drugdje, npr. u *Čakavskoj riči* (Split 1987., 1, 119–123). Posvuda u svojim radovima uzimao je u razmatranje onime, smatrajući ih ne samo spomenicima materijalne i duhovne kulture naroda i kraja u kojima žive nego i važnim jezičnim podacima koji se iščitavaju iz njihovih likova i njihovih onomastičkih (i leksičkih) sadržaja.

U jednom od posljednjih priloga u našem časopisu: *Onomasika u rumunjskoj "Enciklopediji romanskih jezika"* (FOC, 1, 1992, 83–93) autor je panoramski, stručno i pregledno razložio značajke romanske onomastike kao što su: *antroponimi* i razvitak imenske formule u latinskom i u kasnijim romanskim jezicima, *horonimi* (imena zemalja i pokrajina te glavne imenske kategorije), *deonimi* (apelativi od vlastitih imena), *hidronimi* (iz predindoeuropskog, indoeuropskog, predlatinskog, latinskog i romanskog sloja te utjecaj superstratnih jezika s koji-

ma su romanski jezici dolazili u doticaj), *hipokoristici* (njihov nastanak, tvorba i afektivni sadržaj), *krsna imena* (s bizantskim, germanskim i slavenskim adstratima), *prezimana* (njihov nastanak, tvorba i proširenost), *patronimi*, *matronimi*, *gentiliciji*, *ojkonimi* (i njihova najčešća tvorba), *oronimi*, *pseudonimi*, *nadimci* (s najčešćim motivima nastanka), te osvrta na formalnu, sadržajnu i izvanjezičnu sastavnicu u vlastitim imenima.

Njegovo je kapitalno djelo *Grammatica storica dell'italiano* (I. *Fonematica*, II. *Morfosintassi*, III. *Lessico* – Bologna 1972. i 1980.). Tim knjigama P. Tekavčić je ostavio trajan trag u talijanistici.

Objavljivao je u mnogim drugim uglednim časopisima u nas i u inozemstvu. Poznati slovenski časopis *Linguistica* (XXXI, 1, 2, 1991.) posvećen je bio Tekavčićevoj šezdesetoj obljetnici života. Prilozima u tom svečanom broju odazvala su se istaknuta imena europskoga jezikoslovlja, osobito romanistike, a prigodna *Tabula gratulatoria* bila je ispisana čestitkama mnogih istaknutih lingvista s europskih sveučilišta.

Premda sa svojom suprugom Zoricom stanuje u samom središtu Zagreba, ostao je od mnogih zaboravljen. Prepušten samoći, muku i knjigama. Ostao se družiti s riječima i postao velikim poklonikom riječi: njezina porijekla, njezine povijesti, njezinih susreta s inojezičnicama i njezinih priopćajnih i stilističkih funkcija. Ustrajan tragalac za točnim, provjerljivim podacima, ostavio je radove koji su znanstveno domišljeni, jezično izbrušeni i nadasve pouzdani.

Dopisni je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Biran je u mnoga europska stručna i strukovna društva kao što su Societé de la Linguistique Romane, Società di Linguistica Italiana, Societé de la Linguistique de Paris itd. Drugi su prije i bolje prosuđivali njegove znanstvene prinose od nas i iskazivali mu svoja priznanja.

Dobio je nagradu Republike Italije (1979.), a nedavno (u prosincu 2001.) i Talijanskoga instituta pri Talijanskom veleposlanstvu u Zagrebu.

Drugi su ga predlagali i birali u elitne inozemne znanstvene udruge, drugi su mu dijelili odličja i posvećivali zbornike njemu u čast.

Njegova knjiga izabranih radova *Istoromanske studije*, najboljega znalca te problematike u svijetu, čeka već godinama kod naših izdavača.

Dostojno je i pravo da se na ovim stranicama prisjetimo njegove 70. obljetnice života i 40. godišnjice izuzetno plodnoga rada kojim je zadužio hrvatsku romanistiku postavši jedno od prvih imena u njoj.

Pošten, skroman i marljiv, izgradio je sebi spomenik za života. Zavrijedio je i naš spomen i našu zahvalnost u okružju svojega samovanja i našega zaborava. Nadamo se da će ga i dalje resiti svježina duha i da ga još dugo neće napustiti onaj dio zdravlja koji je uspio sačuvati. Ovaj časopis i ovo Uredništvo imaju se pravo nadati od njega novim prilozima.

Petar ŠIMUNOVIĆ